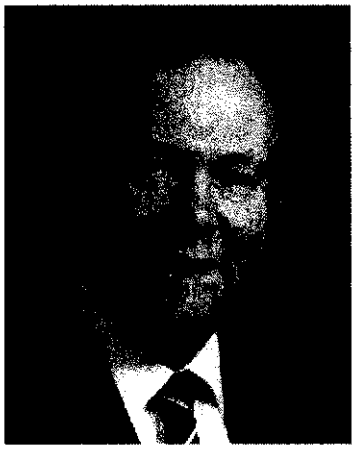
GRIFFIE EERSTE KAMER
NR. 156095.06
RUB. XV
DATUM 27. NOV 2014
KOPIE SZW
VERW. 33972

Ons mooie pensioensysteem

HAN DE JONG
Chief economist bij ABN AMRO

Ik bekijk de website van de nationale pensioendialoog. Er zijn onder andere tabbladen voor 'dialoog', 'opvattingen' en 'meedoen'. Naarstig zoek ik naar een tabblad 'feiten'. Maar die kan ik niet vinden. Wel staat er een uitslag van een enquêtevraag. Bijna 45 procent van degenen die tot dan toe meededen, zegt 'ja' tegen de vraag of ze liever zelf willen beslissen of ze voor een pensioen sparen. Die mensen zijn dus tegen de bestaande zogeheten verplichtstelling. Jammer dat er niet staat hoe ze op hogere leeftijd in hun levensonderhoud denken te voorzien als ze er niet voor willen sparen.

Uiteraard volg ik niet elk land op de voet. Toch krijg ik de indruk dat men zich nergens zoveel zorgen maakt over zijn pensioen als wij doen. Dat is wonderlijk, want juist nergens zijn de pensioenpotten zo goed gevuld als bij ons. De verschillen tussen de omvang van onze pensioenbesparingen en die elders zijn echt reusachtig. Het balanstotaal van al onze pensioenfondsen samen bedraagt meer dan 1100 miljard euro, ofwel zo'n 175 procent van het bbp. Dat is niet allemaal, maar wel grotendeels, pensioenvermogen. In 2005 was het balanstotaal nog ruim 120 procent. Daarmee waren we al een wereldspeler. Maar in geen enkel ander land zijn de pensioenpotten zo sterk gegroeid als bij ons. Nou moeten onze fondsen ook wel groot zijn want nergens ter wereld is de inkomensdaling bij pensionering zo gering als bij ons. Desondanks moet men stellen dat ons pensioenvermogen veel groter is dan dat in andere landen.

Dus: ofwel andere landen onderschatten hun problemen, of onze verwachtingen zijn aanzienlijk hoger gespannen dan elders of wij overdrijven onze problemen. Waarschijnlijk gaat het om een combinatie. Het is daarom zo jammer dat de feiten zo matig gecommuniceerd worden en de problematiek altijd zo negatief wordt benaderd.

Onlangs verscheen het jaarlijkse lijstje van Mercer waarin pensioenfondsen in 25 landen worden beoordeeld. De krant wist er over te melden dat we voor de tweede opeenvolgende keer gezakt waren. Naar plaats drie. Ook al staan we nog in de top, dat afglijden is niet fijn en het lijkt onze kwetsbaarheid en problemen te bevestigen. 'Lijkt', want de realiteit is genuanceerder. Wie de moeite neemt het rapport van Mercer te bekijken, vindt dat we juist een hoger rapportcijfer hebben gekregen dan vorig jaar. Sterker nog, ons rapportcijfer is nu hoger dan we in enig jaar van Mercer hebben gekregen. En deze lijst bestaat al sinds 2009. Dat het in twee andere landen, Denemarken en Australië, nog beter is gegaan, doet daar natuurlijk niets aan af. Mijn conclusie is dat ons systeem beter is dan mensen zich lijken te realiseren en is ook veel beter gekapitaliseerd dan mensen denken.

Toegegeven, over de dekkingsgraden kunnen we niet juichen. Maar wat dat precies betekent, is niet voor iedereen helder. De lage dekkingsgraden worden veroorzaakt door de lage rente. Uiteindelijk wordt het grootste deel van een pensioen opgebouwd uit rendement op het gespaarde en belegde vermogen. Onze manier van het contant maken van de verplichtingen van pensioenfondsen veronderstelt feitelijk dat de beleggingsrendementen gelijk zullen zijn aan die rente. Maar het is zeer de vraag of de rente van nu een goede voorspeller is van de beleggingsrendementen op een goed gespreide portefeuille. Ik zou zeggen dat wat wij doen wel heel erg prudent is. Of zeg maar: extreem voorzichtig. In het nieuwe pensioenakkoord worden hogere buffers afgesproken. Dat komt tegemoet aan het gevoel dat het allemaal niet is wat het zijn moet en de onzekerheden te groot zijn. We willen meer zekerheid.

Hier zit de crux. Die zekerheid is irreëel omdat er nu eenmaal decennia lang voor een pensioen wordt gespaard. Kennelijk denken we dat mensen dat niet kunnen begrijpen of accepteren. Daarom moeten de buffers omhoog en de risico's worden verminderd. Aan de ene kant is meer zekerheid fijn, aan de andere kant hangt er een fors prijskaartje aan. Extra zekerheid is duur. In het pensioenakkoord wordt er feitelijk van uitgegaan dat dat niet uit te leggen is. Zouden mensen echt zo dom of onredelijk zijn? Misschien zou een goede volgende stap zijn om mensen, bijvoorbeeld op de website van de nationale pensioendialoog, op de hoogte te stellen van de feiten. Dan kunnen ze hun mening altijd daarna nog wel geven.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.